ВСС-11409 · 14.10.2026

О Т Г О В О Р И

от Красимира Алексиева Филипова – кандидат за изборен член на ВСС от квотата на прокурорите

на зададените на основание чл.29и, ал.2 от ЗСВ въпроси от Български институт за правни инициативи чрез г-жа Биляна Гяурова-Вегертседер – Директор на Български институт за правни инициативи

ОБЩИ ВЪПРОСИ:

1. Въпрос №1 относно ефективността на настоящия ВСС за осигуряване и отстояване на независимостта на съдебната власт и отделните магистрати.

В концепцията си съм оценила ефективността на настоящия ВСС за осигуряване и отстояване на независимостта на съдебната власт и отделните магистрати, като съм посочила, че макар и да е постигнат напредък, същият е недостатъчен. Въпреки приетите стратегически документи Стандарти за независимостта на съдебната власт /с решение на Съдийската колегия на Висшия съдебен съвет по протокол №31/23.10.2018г./, Механизъм за действие на Съдийската колегия на ВСС в случаи на засягане на независимостта и/или опит за оказване на натиск върху съдиите и съда /изготвен в изпълнение на решение на Съдийската колегия на Висшия съдебен съвет по протокол №7/25.02.2020г./ и Механизъм за публична реакция на Прокурорската колегия на ВСС /одобрен с решение по Протокол №9/20.03.2019г./, както и разработените в рамките на изпълнявани проекти Методология за анализ на факторите, водещи до зависимост на съдебната власт, и Модел на пилотен доклад по чл.30, ал.2, т.12 от ЗСВ, и въвеждането

и воденето на Публичния регистър на случаите на посегателство срещу независимостта на съдебната власт, достъпен на официалния сайт на ВСС, рисковете за независимостта на отделните магистрати остават високи. Именно действията по посочените във въпроса случаи, в някои от които липсва въобще реакция /за прокурор Занев/ или същата е закъсняла /за прокурор Илиев/, водят до извод за необходимост от подобряване на ефективността и прилагане на стандарта за дължима реакция във всеки един случай. Това, което бих променила, ако бъда избрана за член на ВСС, е темпът на активността, защото закъснялата реакция често пъти е равна на липса на реакция, както и бих работила за утвърждаването на последователността като подход. Недопустимо е действията на ВСС да се извършват доста време след действията на други органи или да се извършват такива след „подканяне“ от други органи или от самото общество, както и да се „симулират“ активности с предвидима безрезултатност.

Когато се касае за накърняване на независимостта във вътрешен аспект или уронване престижа на съдебната власт чрез непозволени действия на ръководен орган, липсата на възможности за иницииране на дисциплинарно производство не е оправдание за липсата на реакция. Сезирането на компетентните органи, и особено на Инспектората към ВСС предвид специфичните му правомощия, и настояването за проверка и отговор в определени случаи са наложителни.

За да се създадат реални, ефективни и устойчиви гаранции, следва да се започне от качествения кадрови подбор на ръководителите в органите на съдебната власт и да се извърви пътят към възстановяване на доверието към ВСС, като се стимулира своевременната реакция и търсенето на защита. Огласяването на отрицателните явления и адекватната реакция срещу тях е само първата стъпка.

2. Въпрос №2 относно възможността за отзоваване на изборни членове на ВСС от професионалната квота.

Мнението ми за възможността да бъдат отзовавани изборни членове на ВСС продължава да е отрицателно, що се отнася до прякото им отзоваване от магистратите от съответната квота и с уговорката, че въпросът не касае хипотезите на водени дисциплинарни производства. Вземането на решение с

такива последици би влязло в противоречие с основни принципи като правна сигурност, стабилност на колективния орган, непрекъснатост на дейността му, мандатност и независимост. Съществуването на подобна възможност би могло да доведе до подмяна на вота на упражнилите правото си на глас в полза на конкретните кандидати /на практика избраният от определени магистрати член на ВСС би могъл да бъде отзован от други магистрати, които не са гласували в негова полза/. Освен това, какви биха могли да бъдат критериите за отзоваване при положение, че преди избора им кандидатите нямат право да дават обещания и да поемат ангажименти, а и се касае за колективен орган. Когато е налице несъответно със закона и етичните правила поведение, са разписани и се следват законови процедури, които не могат и не следва да бъдат подменени и поставени в зависимост от волята на магистратите от съответната квота.

В действителност към настоящия момент е регламентиран балансиран вариант, при реализирането на който на практика се стига до „отзоваване“ на изборен член, но не пряко от магистратите от съответната квота, а от Пленума на Висшия съдебен съвет по инициатива на действащите магистрати от съответната квота при установяването на изчерпателно изброени основания. Съгласно чл.27, ал.6 от ЗСВ процедурата за предсрочно освобождаване на основанията по чл.130, ал.8, т.2-4 от КРБ или при установяване на несъвместимост на изборен член на Висшия съдебен съвет, избран от съдиите, прокурорите или следователите, може да започне по искане съответно на една пета от действащите съдии, прокурори или следователи.

3. Въпрос №3 относно професионалните и морални качества, на които следва да отговаря бъдещият главен прокурор.

Предвид сходността на въпроса с поставения от прокурор Светлозар Костов отново ще посоча основните качества, на които ще държа и въз основа на които ще упражня гласа си при избора на следващия главен прокурор, ако бъда избрана за член на ВСС.

В настоящия момент, преди всичко, прокуратурата има нужда от почтен човек с ясно изразени лидерски качества и нулева толерантност към отрицателни явления и прояви, който да обедини прокурорите, да възстанови

доверието помежду им и към ръководството, за да изведе прокуратурата на друго, по – високо ниво. Същият неминуемо следва да притежава висока професионална компетентност, дългогодишен опит, развит административен капацитет и доказани резултати в предходната си дейност.

Бих подредила качествата на бъдещия главен прокурор, на които ще държа при избора му, в следния ред:

- положителни човешки качества – лични черти и добродетели, които са в основата за развитието на всички останали качества;
- висок етичен стандарт като система от морални принципи, ценности и правила за поведение, които надхвърлят простото спазване на законите;
- умения за отстояване на независимостта на прокуратурата като цяло и на отделния прокурор;
- придържане изцяло към законовия модел на прокуратурата, стриктно разграничаващ отношенията по административна линия и професионалната самостоятелност на всеки прокурор;
- висок професионализъм – богати познания и опит в съответната област на правото;
- развити организационни и комуникационни умения, високо развито чувство за дълг и отговорност, способност за поставяне и постигане на общи цели, изцяло в интерес на ръководената институция.

Този списък може да бъде разширяван, преосмислян и пренареждан, но не може да промени необходимостта от поставянето на изискването за личен и морален интегритет над всички останали изисквания, независимо от упражняваната юридическа професия.

4. Въпрос №4 относно широко дискутираните в магистратските среди теми за възнагражденията и начина на определянето им.

Считам, че разликата във възнагражденията между инстанциите действително е прекомерна, което е в противоречие с принципа за осигуряване на справедливо и съответно на полагания труд възнаграждение.

Изцяло споделям тезата за необходимост от предприемане на действия за преодоляване на постоянно увеличаващата се разлика във възнагражденията. Както съм посочила и в концепцията си, от изключителна

важност е организирането на широка дискусия, за да се намери най – благоприятният за всички вариант, който би могъл да бъде: изменения в закона, съчетани със съответно увеличение на бюджета; еднократно съществено увеличение на възнагражденията за най – ниските нива за затваряне на „ножицата“, но при запазено актуализиране за всички останали нива; поетапно, но в кратки срокове, увеличаване на възнагражденията в първоинстанционните нива до целеното намаляване на разликите, и едва след това преминаване към актуализиране, което ще запази постигнатото, а няма да доведе до нови несправедливи разлики, или други подходящи варианти.

Удачен вариант за гарантиране на справедливо възнаграждение и намаляване на разликите между инстанциите би могъл да представлява и същественото увеличение на възнаграждението за различните видове ранг или въвеждането на повече последователни рангове, дори и на едно и също ниво. Един от вариантите за разрешаване на проблема действително би могъл да бъде законовото закрепване на критериите за определяне на възнагражденията на всички нива в системата.

Необходимо е отново да се подчертае, че разрешаването на този проблем е от съществена важност и предприемането на решителни стъпки за преодоляването му следва да е една от първите задачи на следващия ВСС. Намирането на благоприятен вариант за намаляване на разликите във възнагражденията ще укрепи първоинстанционните структури, в които по – продължителен период от време ще продължат да работят по – опитни и квалифицирани кадри, гарантирайки приемственост, ще доведе до отслабване на стремежа към непременно повишаване в горестоящ орган като средство за получаване на по – високо възнаграждение и ще повиши чувството за независимост на самите магистрати.

5. Въпрос №5 относно използването на система с генеративен изкуствен интелект или софтуер, базиран на големи езикови модели, при разработването на представената от мен концепция.

Категорично заявявам, че по никакъв начин не съм използвала система с генеративен изкуствен интелект или софтуер, базиран на големи езикови модели, при разработването на представената от мен концепция. Още повече,

че същата представлява актуализирана версия на разработената и представена при участието ми в предходните избори за член на ВСС от професионалната квота през 2022г. концепция, която съм надградила, доразработила и допълнила, съобразно последващото развитие на съдебната система, задълбочаването на проблемите в работата на кадровия орган през последните четири години и актуалните ми възгледи за работата на бъдещия състав на ВСС.

ВЪПРОСИ ПО КОНЦЕПЦИЯТА:

1. Въпрос №1 :

На стр.1 от мотивите към кандидатурата си за изборен член на ВСС от квотата на прокурорите съм посочила, че е необходимо „поемане на отговорност и преминаване от позицията на наблюдение и пасивно недоволство към активно участие в процесите, определящи настоящето и бъдещето на съдебната власт“. Ясно е, че това е основата на мотивите ми да се кандидатирам за изборен член на ВСС, а именно, че съм готова да поема отговорност чрез пряко лично участие в работата на ВСС, като представител на подкрепилите кандидатурата ми колеги и изразител на техния глас за развитието на съдебната система, защото осъзнавам, че само чрез такова участие може да се повлияе действително на процесите в системата, и в частност на прокуратурата.

През последните години като редови прокурор наблюдавам тези процеси и решенията на ПК на ВСС, и съответно съм формирала свое мнение, обсъждано и споделяно от голяма част от колегите, с които ежедневно общувам. Многократно сме обсъждали задълбочаващото се недоверие като резултат от вземаните решения от кадровия орган и настъпилите отрицателни последици от тях, което съм обобщила като „пасивно недоволство“, защото не сме пристъпили към активно изразяване на становищата и позициите си. Именно поради това, за себе си, индивидуално съм преценила, че искам да положа усилия за разрешаването на натрупаните проблеми чрез активно участие във вземаните решения от компетентността на ВСС, което може да се осъществи ефективно само чрез

пряка работа като член на този орган. Тъй като става въпрос за личната ми мотивация, произтичаща и от подкрепата на колегите, а не за концепцията ми за работата на ВСС, считам, че посочената във въпроса фраза не може да се разглежда отделно, извън контекста на мотивите. Предвид това най – пълен отговор се съдържа в свързаното й тълкуване с последното изречение на стр.5 от мотивите, а именно „Като част от тази система, разпознавам проявите на произвол и беззаконие, осъзнавам, че същите са сигурен знак за допусната пасивност и съм готова да изпълня дълга си“. Това последно изречение е конкретното проявление на мотото на мотивите ми, представляващо мисъл на видния германския юрист и теоретик Рудолф фон Йеринг. Казано накратко, именно защото съм част от системата и съм заемала редица ръководни длъжности, считам, че след като се е стигнало до настоящото фактическо положение, то несъмнено пасивността има своето място в причинно – следствения процес и приемам за свой дълг, предвид познанията и опита ми, да положа всички възможни усилия за преустановяване на отрицателните практики, за вземане на решения, изцяло съобразени със закона, за изграждане на устойчивост към външни влияния и за възстановяване на доверието към функционалността на ВСС.

2. Въпрос №2 :

Относно отрицателните практики на настоящата ПК на ВСС съм взела пространно отношение в концепцията си. Обобщено, същите могат да се идентифицират и систематизират като:

- избор на административен ръководител или заместник на административен ръководител на прокуратура на магистрат, без заемане на предходна длъжност в прокуратурата /от друго професионално звено на съдебната система/;

- избор на административен ръководител на апелативно ниво от районно ниво;

- поддържане на свободни щатни длъжности за заместник на административен ръководител през необосновано дълги времеви периоди;

- безпринципно и немотивирано увеличаване на щатните бройки за заместници, утвърждаване на изключението за назначаване на заместник на

административен ръководител от по – ниско ниво като правило, без мотивиране на изключителността;

- необявяване на конкурс за повишаване в продължение на години при постоянно нарастване на свободните щатове /ВКП/;

- продължаващи с години конкурси поради нарушена организация и липса на контрол за спазването на сроковете от конкурсните комисии;

- несъобразяване с класиране на конкурсни комисии и връщане на процедурите в начална фаза;

- немотивирано обявяване на външни конкурси вместо на конкурси за повишаване като израз на принципа за предимство на кариерното развитие;

- проблеми при прилагането на чл.193, ал.6 от ЗСВ, изразяващи се в неприлагане на служебното начало при назначаването на „следващия по ред кандидат“;

- неизпълнение на указанията на ВАС по влезли в сила съдебни решения във връзка с конкурсни процедури, включително постановяване на нищожни решения;

- заобикаляне на конкурсното начало чрез неправилно прилагане на втората хипотеза на чл.194, ал.1 от ЗСВ;

- преместване или опит за преместване на младши магистрат в друг район преди изтичането на двугодишния срок на назначаването му на конкретно място /в закона изначално липсва такава възможност/;

- формалистичен подход чрез строго придържане към цифрите и изчисленията в Единния атестационен формуляр, без аналитична и задълбочена преценка на качеството на прокурорската работа, както и абсолютизиране на показателите за натовареност;

- немотивирано намаляване на щатните бройки за съдебни служители в конкретна прокуратура и разкриването им в друга прокуратура, както и необосновано увеличаване на броя на съдебни служители в определени органи на съдебната власт, включително НСлС;

- несъобразяване със становищата на административните ръководители при прилагане на редица процедури, без изразяване на мотиви, налагащо извод за формалното им изискване, и други.

Мерките, които следва да бъдат взети от бъдещия състав на ПК на ВСС са комплексни – организационни /предимно свързани със срочността и ритмичността на конкурсите за различните нива, и по – конкретно във връзка

с работата на конкурсните комисии/, нормативни /предложения за изменения в ЗСВ и изменения в съответните подзаконови актове на ВСС/, поставяне на задълбочено обсъждане на предложенията за кадрови решения, излагане на съответни мотиви и вземане на решения изцяло в съответствие с буквата и духа на закона, създаването и следването на модел за критериите за избор на административни ръководители в органите на съдебната власт, строго придържане към принципа за осигуряване на предвидимо, последователно и справедливо кариерно развитие, разработване и следване на критерии за определяне на броя на заместниците на административен ръководител в орган на съдебната власт, както и на обективни критерии за определяне на броя на съдебните служители в отделните органи на съдебната власт, проследяване и анализиране на работата на КАК и на постоянните атестационни комисии в апелативните прокуратури, осигуряване на предимство на „вътрешните“ конкурси на окръжно ниво и редица други мерки. В личен план предвид колективността на ВСС – отправяне и защита на мотивирани предложения в горепосочения смисъл и участие с положителен глас само при вземането на принципни и съответни на закона решения.

3. Въпрос №3 :

Считам, че „вътрешното накърняване на независимостта“ чрез даване на устни разпореждания и указания по преписки и дела, действително е трудно разкриваемо, особено когато е отправено индиректно /чрез намек или чрез посредник или други възможни похвати/. Дори и при пряко накърняване на независимостта чрез устни указания от административен ръководител или горестоящ прокурор, основният проблем остава липсата на сезиране на компетентен орган, което често се дължи на липсата на доверие или липсата на възможности за доказване на дадените „указания“. По този начин кръгът се затваря и конкретният магистрат остава сам в създалата се ситуация, което от друга страна дава възможност за продължаване на подобна практика и по отношение на други магистрати, и то от едни и същи лица. Предвид спецификата на отношенията в съдебната система по презумпция подобни указания биха могли да следват от ръководители, което несъмнено отваря въпроса за качествата на избираните административни ръководители от

кадровия орган, наред с въпроса за необходимостта от изграждане на доверие към висшестоящите и контролни органи в и извън системата, за да се създадат условия за разкриване и санкциониране на подобно поведение.

В практиката си като заместник на административния ръководител на различните нива в прокуратурата не съм била сезирана пряко за и не съм констатирала непосредствено случаи на такава практика. Не мога да посоча и случай на сезиране или установяване на „вътрешно накърняване“ на независимостта в обсъждания контекст и при упражняването на ръководство и контрол върху работата на отдел „Административен“ във ВКП по направление „Инспекторат“ в качеството ми на заместник на главния прокурор при ВКП.

Що се отнася до работата ми в това качество, то същата действително се състоеше в ежедневно запознаване и вземане на решение за съгласуването или не на всяка справка или всеки документ, изготвен от прокурор от направление „Инспекторат“ при администрирането им към главния прокурор, включително докладите от комплексните и тематичните ревизии и проверки. Тези справки и доклади в голямата си част бяха резултат от проверки по сигнали, дисциплинарни проверки и различни видове ревизии. Редица от тях включваха предложения до административните ръководители на различните нива в прокуратурата в зависимост от длъжността на проверявания магистрат за образуване на дисциплинарни производства за дисциплинарни нарушения по смисъла на чл.307, ал.3 от ЗСВ или налагане на дисциплиниращи мерки по реда на чл.327 от ЗСВ. Както бе посочено и по – горе, сред тях нямаше случаи на накърняване на независимостта чрез даване на устни разпореждания и указания в контекста на зададения въпрос.

В останалите случаи многократно съм съгласувала предложения до административните ръководители за образуване на дисциплинарно производство или за налагане на дисциплиниращи мерки, съгласно утвърдената практика към този момент за предоставяне на възможност на съответните административни ръководители да преценяват упражняването на предоставените им от закона дисциплинарни правомощия и за намеса на главния прокурор само в изключителни случаи. Налице е един случай, в който съм съгласувала предложение до главния прокурор за сезиране от негова страна на ПК на ВСС за образуване на дисциплинарно производство срещу прокурор от районна прокуратура и налагане на наказание

„дисциплинарно освобождаване от длъжност“. Главният прокурор внесе предложение до ПК на ВСС в този смисъл, където бе образувано дисциплинарно производство, но след продължително спиране на същото във времето поради водено наказателно производство, доколкото ми е известно, наказание не бе наложено.

4. Въпрос №4 :

Действително считам, че нито един случай на посегателство срещу независимостта, не следва да остава без дължимата реакция, независимо от източника му. Когато се касае за медийни публикации, следва да се има предвид, че същите може да представляват критика, в смисъл на изразяване на мнение, към определен магистрат или институция, но може и да представляват публикуване на неверни твърдения или внушения, основаващи се на невярна или непотвърдена информация. В част от случаите може да се използва Механизмът за публична реакция на Прокурорската колегия на ВСС, особено когато е ясно, че публикациите съдържат недопустима „оценка“ на взети по вътрешно убеждение решения, но в друга част от случаите преди прилагането на какъвто и да било подход от страна на ВСС следва да се извърши проверка. Както правилно е посочено във въпроса, ВСС няма разследващи правомощия и не е арбитър на медийното съдържание, но няма пречка да сезира компетентните органи и да изисква резултат и съответен отговор, въз основа на който да прецени последващите си реакции. В определени случаи това дори е задължително, предвид основните функции на ВСС по чл.16 от ЗСВ. Като пример за противоречиви медийни публикации, не само критични, но и внушаващи определено поведение на органите на съдебната власт, може да бъде посочен случаят „Дебора“ от 2023г., както и прибързаните изводи и коментари при почти всеки случай на обществено значими и придобили широка популярност досъдебни производства.

Считам, че стандартът на дължима реакция при всеки случай е еднакво приложим и когато източникът на натиск е главният прокурор, административен ръководител или самият ВСС /последният би могъл да бъде източник чрез натиск от определен негов член или членове и тук коректив следва да бъде поведението на останалите членове на колективния орган/. В

тази връзка като пример за липса на реакция на ВСС, макар и не в чистата форма на медийни публикации, тъй като първоизточник на информацията е интервю в телевизионно предаване на прокурор, следва да се посочи случаят с Ивайло Занев – прокурор в СГП. Изложеното от прокурор Занев не бе проверено по надлежния ред и същият остана без защита, поне доколкото за обществото не последва отговор на ПРБ или на ВСС.

5. Въпрос №5 :

Превръщането на изключението в правило при прилагането на разпоредбата на чл.169, ал.2 от ЗСВ би могло да бъде преодоляно от бъдещия състав на ПК на ВСС, в случай че не се премахне възможността на законово ниво, чрез обединяването на членовете на ПК на ВСС около принципно решение за неприлагането му или при невъзможност за обединяване около такова решение – чрез прилагането му при доказана необходимост и при детайлно мотивиране на изключението. На практика това означава обосноваване на липсата на друга възможност /невъзможност за заемане на длъжността от прокурор от същия орган, от същото ниво или от по – високо ниво/ и на изключителността на случая /изключителни качества на предлагания прокурор за участие в конкретния ръководен екип/.

6. Въпрос №6 :

В концепцията съм посочила, че формалните изисквания заедно с високия доказателствен стандарт стават причина на практика част от делата да не достигат до съда, в контекста на противоречието с принципа по чл.7 от НПК определящ съдебната фаза на наказателния процес като централна, а досъдебната като подготвителна. Независимо от нормативното утвърждаване на този принцип, предвиждащ разгръщане на състезателното начало в съдебната фаза, в действителност досъдебната фаза продължава да запазва основната си роля и една от причините е свързана с изискванията на действащия НПК. Не разполагам с емпирични данни за процент дела, които не стигат до съд по такива причини, на първо място защото не съм участвала в подобно изследване и на следващо, защото обикновено причините са

комплексни и трудно могат да бъдат разграничени, без мащабно изследване. Посочването на този проблем се основава на ангажирането ми преди години в работна група, състояща се от прокурори от различни нива и експерти от академичните среди, които след становища, анализ на практиката у нас и експертен сравнително - правен анализ на процесуалното законодателство в България, Франция, Германия и Италия, изготвиха предложения за промени в НПК с цел преодоляване на формализма, утвърждаване на централното място на съдебната фаза и ускоряване на наказателния процес[1]. Тази инициатива на прокуратурата, обективирана като краен резултат в експертни предложения на главния прокурор до компетентните да инициират законодателни промени органи, продължи и впоследствие[2]. Първоначалните експертни предложения бяха автоматично[3] и ненужно остро[4], според мен, отхвърлени от конкретни представители на правни общности чрез публикуване на становища, неоснователи се на сериозно проучване и без обсъждане на източниците за изготвянето им. Поради това съм посочила, че не е срещнато разбиране за констатираните проблеми и същите не са подложени на широко и задълбочено обсъждане, за да се прецени кои от тях биха могли да се възприемат и кои не, независимо че във времето и други са стигали до сходни изводи. Не бе обърнато внимание на факта, че предложените промени бяха съобразени с констатациите и препоръките, съдържащи се в Независимия анализ на структурния и функционален модел на ПРБ, извършен от представители на Службата за подкрепа на структурните реформи към Европейската комисия през 2016г., достъпен и понастоящем на сайта на Министерство на правосъдието, както и в докладите на Комисията до Европейския парламент и Съвета за напредъка на България по Механизма за сътрудничество и проверка за съответните години.

Експертните предложения не са имали за цел ускоряване на процеса за сметка на правата на обвиняемите или улесняване на работата на прокурорите, но бяха приети като такива. Разбира се, всеки има право на

---

[1] https://prb.bg/bg/news/aktualno/46836-ekspertni-predlozheniya-na-prokuraturata-za-promeni-na-npk-za-podobryavane-na-ef

[2] https://prb.bg/bg/news/aktualno/57555-prokuraturata-na-republika-balgariya-s-predlozheniya-za-promeni-v-npk-i-nk-s-ts

[3] https://petkovalegal.com/promeni-v-npk-predlozhenija-na-prokurat/

[4] https://www.lawdap.com/bg/news/zakonat-na-prokurorskata-republika-67.html

мнение, което следва да бъде зачитано, но според мен следва да се стремим към градивна критика и уважение към различните становища и предложения, независимо от личността или длъжността на изказалите ги. Работила съм една година в Министерство на правосъдието и след опита си там категорично продължавам да считам, че взаимодействието и синхрона между трите власти при стриктното спазване на функционалната им компетентност е в основата на оптималните резултати. Същото е относимо и към диалога между представителите на различните юридически професии и правни общности.

Подпис:
/Красимира Филипова/

14.10.2026г.
гр.София